

όπου να είχε πάρει την κακή συνήθειαν να βρίζη ή να βλαστημάη. Μπορούμε καλώςτα να του εἰπούμε: Μὴ βρίζης ἢ Μὴ βλαστημάς, ἐπειδὴ τὸ νὰ μὴ βρίζῃ καὶ βλαστημάη εἶναι μιὰ ἐντολὴ ὅπου σὲ αὐτὴ δὲν εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ὑποταχθῇ καὶ νὰ ὑπακούσῃ, ἔχοντας μάλιστα καὶ συμφέρον, ὅξω μόνον κι' ἂν ἤθελ' ἦναι κανέναν φρενοβλαθῆς.

Ἐγὼ δὲν εἶχα εἰπεῖ « Ἀγαπάτε τοὺς Βουλγάρους », καθὼς θὰ τὸ ἔλεγε ὁ Χριστός· μῆτε εἶχα εἰπεῖ « Ἀφήσετε τοὺς Βουλγάρους νὰ κάμουν ὅ,τι θέλουν καὶ μὴν ἀνακατόνεστε, καὶ μὴ μιλήτε, καὶ μὴν ὑποστηρίζετε τὰ δικαιώματά σας »· ἀλλὰ εἶχα εἰπεῖ ἀπλούστατα « Μὴ βρίζετε τοὺς Βουλγάρους ». Μόνον σὲ ἓναν ἐξηγούμενον καὶ ζουρλὸν ποιητὴ θὰ ἐμποροῦσε νὰ συμπαθησθῇ τοῦτο, καὶ μόνον γιὰ ἐκεῖνον θὰ ἐμποροῦσε τινὰς νὰ εἰπῇ ὅπως τὸ ζήτημα δὲν τὸ λύει ἡ ξερὴ λογικὴ.

Καὶ τὸν τέτοιον ποιητὴ δὲν θὰ τὸν ἐσυρρίζουσαν καὶ θὰ τὸν ἐσυγχωροῦσαν ἴσως καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Βουλγάροι. Ἀλλὰ ὡς κι' ἐκεῖνος ὅμως, ὑποχρεωμένος θὰ δύνοσταν νὰ περιορίσῃ τὴ γλώσσα του. Καὶ νὰ ὅπου τὸ ζήτημα τὸ ἔχει λύσει ἡ « ξερὴ λογικὴ ».

Ἐχοντας συμφέρον καὶ ἔχοντας ὠφέλειαν νὰ μὴ βρίζωμε, καὶ δυνάμενοι νὰ περιορίζωμε τὴ γλώσσα μας καὶ νὰ μὴ βρίζωμε, — δὲν πρέπει νὰ βρίζωμε, καὶ κάνομε φρόνιμα, νὰ μὴ βρίζωμε. Ἀπὸ τὸ λέει ἡ ξερὴ λογικὴ. Ὁ κ. Β. ὅμως, χωρὶς νὰ μᾶς ἀρνῆται τὸ συμφέρον ὅπου ἔχομε γιὰ νὰ μὴ βρίζωμε τοὺς Βουλγάρους, καὶ χωρὶς νὰ μᾶς ἀρνῆται ὅπως οἱ ὁμοθετεῖς μας ἔχουν πλερώσει πολὺ πολὺ ἀκριβὰ « ταῖς θρησκείας » ταῖς δικαίαις μας, καὶ χωρὶς νὰ μᾶς δείχνῃ τὴν ὠφέλειαν, τωρινὴν ἢ μέλλουσαν, ὅπου θὰ εἶχαμε ἀπὸ ταῖς θρησκείαις, μᾶς παρακινεῖ νὰ βρίζωμε ἀποκαλώντας καὶ εὐλογημέναις αὐταῖς ταῖς θρησκείαις. Τοῦτο, καὶ μόνον τοῦτο, εἶν' ἐκεῖνο ὅπου ξεφεύγει κι' ὅπου δὲν τὸ λύει βέβαια ἡ ξερὴ λογικὴ.

Ὅσο γιὰ τὸ ἄρθρο τῆς αἵρεσις, λέγοντας ὁ κ. Βουτιεριδῆς ὅπως εἴμαστε δικαιολογημένοι. Ἄρῃ εἶχαμε τὴν καλὴ τύχη καὶ εἶχαμε γένει βασιλείου ἀνεξάρτητο, ν' ἀποσπασθῶμε ἀπὸ τὸν Πατριάρχη, ὅπως δὲν ἦταν ὅμως δικαιολογημένοι νὰ κάμουν τὸ ἴδιο καὶ οἱ Βουλγάροι, βρισκόμενοι ἀπουκᾶτω ἀπὸ τὸν Σουλτάνο, τοῦτο εἶναι σὰν νὰ ἔλεγε ὅπως ἐμεῖς ἐπειδὴ ἔχομε ἀποκτήσει καὶ κατοικοῦμε σὲ σπιτὶ δικό μας, εἴμαστε δικαιολογημένοι νὰ φορέσωμε σκουλαρίκια· καὶ ὅπως οἱ Βουλγάροι ὅπου δὲν ἔχουν ἀποχτήσει ἀκόμα σπιτὶ δικό τους κι' ὅπου κατοί-

κοῦν σὲ σπιτὶ ξένο, δὲν εἶναι δικαιολογημένοι νὰ τὰ φορέσωμε. Ἀλλ' ἂν οἱ Βουλγάροι εἶχαν ἓνα συμφέρον γιὰ νὰ τὰ κάμουν (καὶ κάποιον συμφέρον χωρὶς ἀμφιβολία θὰ εἶχαν), τοῦτο ὁ κ. Βουτιεριδῆς δὲν τὸ λαβαίνει τελείως ὑπ' ὄψιν του. Εἶχαν συμφέρον ἢ δὲν εἶχαν; Βέβαια εἶχαν. Καὶ λοιπὸν ἦταν δικαιολογημένοι. Ἐκκαμαν αὐτοὶ ὅτι τοὺς ὑπαγόρευε τὸ συμφέρον τους, καθὼς εἶχαμε κάμει κι' ἐμεῖς ὅ,τι μᾶς ὑπαγόρευε τὸ συμφέρον τὸ δικό μας. Ἡ μὴ δὲν τὸ ξέρουσαν κι' ἐκεῖνοι, ὅσο κι' ἐμεῖς τὸ ξέρομε, ὅπως ἡ θρησκεία ὑπηρετεῖ τὴν πολιτικὴν, ἐνῶ ἡ πολιτικὴ ἐργάζεται κυρίως γιὰ τὸ καυμένο τὸ καρβέλι; Ὅσο γιὰ ταῖς φυλετικαῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ὅπου, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ κ. Β., ἡ Ἐκκλησία ἢ Ὁρθόδοξη ἔχει νόμο καὶ δὲν ταῖς ἀναγνωρίζει κι' ὅπου γιὰ τοῦτο θεωρεῖ αἰρετικούς τοὺς Βουλγάρους ὅπου ἔχουν κάμει Ἐκκλησία δική τους, πιστεύω αὐτὸ νὰ μὴν ἔχει σχέσιν μετὰ τὸ δόγμα καὶ

μετὰ τὴν οὐσία τῆς θρησκείας καὶ ὅπου ἐπομένως τὸ ἐπίθετο αἰρετικός νὰ μὴν ἀρμόζῃ στὴν περίστασιν. Καὶ μ' ὅλο τὸ σχίσμα, οἱ Βουλγάροι ἀκολουθοῦν πάντα νὰ ἦναι χριστιανοὶ ἀνατολικοὶ ὁρθόδοξοι τὸ ἴδιο καθὼς εἴμαστε κι' ἐμεῖς καὶ μετὰ καμμία διαφορὰ ἀπὸ μᾶς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια.

Ἐγὼ δὲν ἐθέλησα νὰ ἔβγω δικηγόρος τῶν Βουλγάρων μῆτε πρῶτα μῆτε καὶ τώρα. Καὶ τὸ σπιτὶ μου φυσικὸ εἶναι νὰ τὸ ἀγαπᾶω κάτι περισσότερο παρά ὅ,τι τὸ ξένο σπιτὶ, πρὸς τὸ συμφέρον τῶν παιδιῶν μου. Καὶ συμβουλεύοντας νὰ μὴ βρίζωμε τοὺς Βουλγάρους, τὸ ἔχω συμβουλέψῃ ὄχι μόνον ἐπειδὴ θέλω ἀπλῶς νὰ ὑπηρετήσω τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ πιστεύω ὅπως αὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρον τοῦ σπιτιοῦ μου. Ὁ κ. Β. τὸ ἔχει ἀναγνωρίσει τοῦτο, καὶ τὸ ἔχει εἰπεῖ ρητῶς καὶ δημοσίως, καὶ τὸν εὐχαριστῶ. Ἔτσι κι' ἐγὼ ἀναγνωρίζω ὅπως ὅ,τι ἔχει εἰπεῖ ἐναντίον τῆς ἐδικῆς μου γνώμης καὶ συμβουλῆς, τὸ ἔχει εἰπεῖ ἐπειδὴ δὲν ἐμελέτησε καλὰ καὶ ὅσο ἔπρεπε τὸ ἀντικείμενο αὐτό, καὶ πιστεύω ὅπως μετὰ μιὰ νέαν ἐξέτασιν καὶ μετὰ μιὰν νέαν σκέψιν θὰ συμφωνῆσιν κι' αὐτὸς μαζὶ μου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΕΜΕΝΟΣ

ΔΕΣΨΟΙΝΙΣ καλῆς οἰκογενείας, ἡνωρί-
ζουσα τελείως τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Γερμα-
νικὴν, ζητεῖ θεσιν παιδαγωγῶν ἀρὰ τινὶ οἰκο-
γενείᾳ εἴτε ἐνταῦθα, εἴτε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ
τῷ ἐξωτερικῷ. Πληροφορίαι ἐν τῷ γραφείῳ
τοῦ „Νουμά“.

ΘΑΝΑΤΟΣ

Σκέδρωσε ὁ γέρος ποιητὴς ἀπ' τοῦ καιροῦ τὰ βέλ-
μα μέσ' ὅτ' οὐ τοῦ ἀκόμα ἀνθοῦν τῆς φαντασίας
[τὰ κρίνα,
στάζει ἀπ' τὰ χεῖλην του ἀπαλὰ τῆς καλωσύνης μέλι,
καὶ χύνεται ὅσπιν ὄψη του μὴς ἡδονῆς ἢ ἀχτίνα.

Ἀσπρόμαλλος ὁ ποιητὴς κάθητ' ἐκεῖ ὅσπιν ἀκρῆ,
ἐνφ' ὅσπιν τοῖχο κρέμεται ὅσπιν ἔρμω ρεῖπιον ἢ λύρα,
τὸ παρεθῆρι ὀδάνυχτο—θωρεῖ τὰ οὐράνια μάκρην,
καὶ ρεεῖ ἀπὸ τὰ μάτια του τῆς κλάσας ἢ πλημμύρα.

Ἄξαφνα ἢ βρῦση τῶν ματιῶν στερρεῖται. Καὶ πε-
[τίεται
ἀπάνου καὶ στὴ λύρα του τονίζει τὸν καῦμό του
καὶ ὅσπιν στερρὴν ἀχολογίαν τῆς λύρας, ὀδυέται,
[ὀδυέται,
καὶ τὸν φιλοῦν κάποιες σκιεὲς μεσ' ὅσπιν παραδαρμῶ
[του

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

(Ἀφιερώνεται ὅσπιν κ.
Ἐπιτομὴ τῆς Παιδείας)

Εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα μαθήματά του, ὁ κ. Χατζιδάκις μᾶς ἔδωσε τὸ μέτρο τῆς ἐπιστημονικῆς του εὐκρινείας· ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας δὲν ἐδίστασε ἐνφ' ἀκόμα ἀχνίζει τὸ αἷμα τῆς ὁδοῦ Σταδίου νὰ διακηρύττῃ ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς καθηγητικῆς ἔδρας του πῶς αὐτὸς ὑπὸ θεωρητικῆς, δηλαδὴ ἐπιστημονικῆς ἐποψῆς, εἶναι ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς, στὴν ἐφαρμογὴ ὅμως συντάσσεται μετὰ τοὺς Καθηριστάς. Αὐτὰ εἶπε ὁ καθηγητὴς καὶ οἱ φοιτηταὶ φυσικὰ χειροκρότησαν τὰ λόγια τοῦ καθηγητῆ των καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ «Ν. Ἄστυ». Πόσο ξεπέφτει στὴ συνειδήσει τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου ὁ κ. Χατζιδάκις μετὰ τὴν ἀχαρακτήριστον αὐτὴ τακτικὴν του στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ εἰπούμε ἐμεῖς. Γιὰ τὸν κ. Χατζιδάκι φαίνεται πῶς ἐφαρμόζεται τὸ ἀρχαῖον ρητὸ « πολυμαθία νόον οὐ διδάσκει »· ὁ ἀνθρώπος ἐσπούδασε γλωσσολογίαν, τόσα χρόνια διδάσκει τὸ μάθημα αὐτὸ καὶ δὲν ἔμπόρεσε ἀκόμα νὰ μορφώσῃ μιὰ γνώμην χωρὶς ἀντιφάσεις καὶ παραλογισμούς. Τὸ πολυβύβλητον ἄρθρον του στὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν εἶναι πασίγνωστο. Ἐρχόμεθα ἐμεῖς σήμερον νὰ προσθέσωμε καὶ ἄλλες ἀγνωστες λεπτομέρειες στὸ Μωσαϊκὸν αὐτὸ τῶν γνωμῶν τοῦ καθηγητῆ τῆς γλωσσολογίας. Κα-

ΝΑΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

6 Η ΖΩΗ ΜΑΣ Κ' Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ 6

Α'.

ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΜΑΣ

Τὰ περιοδικὰ αὐτὰ ἦταν σημάδι τῆς ἀρρώστιας του καὶ βγήκαν μεσ' ἀπὸ τὸν κύκλον του. Οἱ διεθυν-
τές τους νόμιζαν, πῶς φέρουν τὸ γιαντρί, μὰ δὲν ἔκαναν τίποτε ἄλλο παρά νὰ τὴν δυναμῶνουν ἀσυνεί-
δητα μετὰ τὴν ἀτάξίαν τους σ' ὅ,τι τοῦ ἔδιναν νὰ δια-
βάσει. Ὅπως μᾶς λέει ἡ λογικὴ, ὅτι εἶναι ἰδιαίτηρ
τέχνη τὸ διάβασμα, γιὰ τὴν δὲ φτάνει μονάχα νὰ δια-
βάξῃ κανένας πολλὰ παρά πρέπει καὶ νὰ ξέρει τὸ
γιατί διαβάξῃ τὸ καθεστὶ καὶ ὅτι πολὺ διαβάσμα χω-

ρὶς μέθοδο εἶναι ἀνώφελο τοῦ νοῦ κούρασμα, (*) ἔτσι κι'
ὅσοι θέλουν νὰ δώσωσιν σ' ἓνα κοινὸ νὰ διαβάσῃ πρά-
ματα, πῶς θὰ τὸ ἀνακορφώσωσιν, πρέπει νὰ ξέρωσιν τι
τοῦ δίνουσαν, νὰ νοιώσωσιν τὸ γιὰ τὴν καὶ νὰ ἔχουν μέθοδο, ἄλ-
λιῶς ὁ κόπος τους εἶναι χαμένος καὶ κοντὰ στὰ ἄλλα καὶ
βλαβερὸς. Ἐκλείσαν τὰ δυὸ αὐτὰ περιοδικὰ μέσα στὶς
σελίδες τους ἔργα φιλολογικὰ μεγάλα κι' ἀριστοτεχνί-
ματα. Μὰ μετὰ τὸν τρόπο, πῶς τὰ δώσαν στὸ κοινὸ, τοῦ
δυναμῶσαν τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὸ ἀνάγκασαν νὰ νομί-
σει, ὅτι ἡ φιλολογία δὲν εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὸ
πνεῦμα του ἄρρη. Καὶ βλέπομε πόσο νεκρῶθηκεν ἡ
φιλολογικὴ κίνησις στὴν τόπον μας ἀπὸ δῶ καὶ τρία
χρόνια. Πρῶτα, ἀπάνου στὴν θέρη τῆς ἀντιδραστῆς καὶ
τὸ ζῶνμα τῆς σκέψης, τολμοῦσαν καὶ τὰ γραμματικά
νὰ ζητήσωσιν τὴν θέρη τους μέσα στὴν καθημερινὴν ζωὴν
μὰ σήμερον, ἐξὸν ἀπὸ κάποιες περιστάσεις, πῶς γίνεται
λόγος γιὰ φιλολογίαν ἀπὸ κάθε ἄλλη ἀφορμὴν παρά ἀπὸ
πνευματικὴν ἀνάγκην, τὸ κοινὸ δὲ δίνει καμιά προσοχὴ

* Essais de Philosophie, par Pierre Prevost
Tom. second Liv. II De l'art de lire.

οὔτε καὶ φροντίζει γι' αὐτὴν. Καὶ δὲ μπορεί ν' ἀρνηθεῖ
κανένας, ὅτι ἡ τέτοια κατάστασις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς
ἐλλειψῆς περιοδικῶν, πῶς θὰ ἦταν ἱκανὸν νὰ δείξει κα-
θαρὰ τὴν ἀλήθειαν στὴ δουλιὰ του καὶ πῶς ἔχει τὴν
δύναμιν νὰ ξυπνήσῃ τὴν Νεοελληνικὴν σκέψιν.

Εἶχαν ὅλη τὴν ὄρεξιν νὰ γίνωσιν ἀρχηγοὶ πνευματι-
κῆς ἐπανάστασις καὶ νὰ κάνουν τὸν κάθε νέον Ἑλ-
ληνα συγγραφεὴ ν' ἀκολουθήσῃ καινούργιον δρόμον στὴν
τέχνην. Μὰ δὲ μπόρεσαν νὰ πετύχουν τίποτε ἀπ' αὐ-
τὰ, γιὰ τὸν τίποτε ὀδηγοῦσαν ἡ ἐργασία τους μετὰ τὸ
ἀνακάτωμα, πῶς βασιλεῦσε στὶς ἰδέας καὶ στὴ σκέψιν.
Μέσα στὶς σελίδες τους ἔλεγον ὁ καθένας ὅ,τι ἤθελε με-
τὰ τὴν πῶς ἀπόλυτη ἐλευθερίαν καὶ χωρὶς νὰ ζητιέται ἡ
βαθιὰ ἀναλογία στὰ διάφορα ἔργα, πρωτότυπα ἢ ξένα,
πῶς δημοσίευαν. Τί ζητοῦσαν οἱ ἴδιοι οἱ συνεργάτες
τους νὰ κάνουν δὲ μᾶς τὸ δείξαν καθαρὰ καὶ σφά. Κα-
θένας ἀπ' αὐτοὺς ἔφερε καὶ δικὸν του θεὸ καὶ καθένας
ἤθελε νὰ φανεῖ, πῶς ἀρχηγὸς γίνεται.

Ἀπὸ δῶ ἔβγιναν καὶ παρουσιάζονταν γιὰ ὀδηγοὶ
τῶν νέων, πῶς πρωτόπαιναν ὅσπιν ἀγῶνα, οἱ ἀδέξιοι
μιμητῆς τοῦ Δ' Ἀννούτσου, ἀπὸ καὶ φώναζαν τὰ ἴ-
δια οἱ μαθητῆς τάχατες τοῦ Ἀνατόλ Φράνκ, ἀπὸ τὴν